

# “Шістдесятники”

Презентація з української  
літератури

учня 11-Б

Крестьянінова Анатолія

# Період “Відлиги”

- Після смерті Йосипа Сталіна 1953 року і приходу до керма влади Микити Хрущова в українській літературі спостерігалось явище “відлиги” – послаблення цензури, реабілітація відомих письменників і митців, скасування низки постанов 1940-х років, що стосувалися культури.



# Шістдесятництво

- **Шістдесятництво** - частина української інтелігенції 1960-х років ХХ століття, яка проявила національну свідомість і моральну опозицію тоталітарному державному режиму.
- Шістдесятники виступали на захист національної мови і культури, свободи художньої творчості.

Не зорі падають із неба -  
Зірки ідуть на  
небеса...

(Ю.Рибчинський)



**Письменники-"шістдесятники" (зліва на право): Микола Вінграновський, Євген Гуцало, Володимир Дрозд, Григій Тютюнник, Валерій Шевчук і Борис Олійник у саду кіностудії ім. О.Довженка. Фото 1969 року**

- Шістдесятники розвинули активну культурницьку діяльність, яка виходила за межі офіціозу: влаштовували неформальні літературні читання та художні виставки, вечори пам'яті репресованих митців, ставили замовчувані театральні п'єси, складала петиції на захист української культури.
- Шістдесятників не вдалося втримати в офіційних ідейно-естетичних межах, і з кінця 1962 р. почався масований тиск на нонконформістську інтелігенцію. Перед шістдесятниками закрилися сторінки журналів, посипалися звинувачення у «формалізмі», «безідейності», «буржуазному націоналізмі». У відповідь шістдесятницькі ідеї стали поширюватися у самвидаві.



**Вертеп шістдесятників у Львові, 1972 рік**

# Початок 60-х

- Першими речниками шістдесятників в Україні були Ліна Костенко й автор гостропубліцистичних поезій, спрямованих проти русифікації й національного поневолення України, Василь Симоненко.
- Слідом за ними з'явилася ціла плеяда поетів: Іван Драч, Микола Вінграновський, Г. Кириченко, Василь Голобородько, Ігор Калинець, Іван Сокульський Б. Мамайсур та інші.
- У прозі найвизначнішими шістдесятниками були Валерій Шевчук, Григійр Тютюнник, Володимир Дрозд, Євген Гуцало, Я. Ступак; у критиці — Іван Дзюба, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Іван Бойчак.



**Ліна Костенко**



# Кінець "відлиги"

- Рух шістдесятників виразно протримався ледве одне десятиліття. Вже **17-го грудня 1962** на спеціально скликаній нараді-зустрічі творчої інтелігенції з керівництвом держави їх гостро розкритикували. Після внутрішнього перевороту в КПРС та відставки Хрущова восени **1964** тиск державної цензури на інтелігенцію різко посилювався.

## Долі людські

### Учитель став дисидентом, бо читав студентам твори Симоненка

У нас в школі він з'явився несподівано — на першому вересні, як би належало, в досвічку для того після початку навчального року. Чому так — раділися поміяти, а тим часом із задором знайомилися з новим учителем української літератури і нашим класним керівником.

Дмитро Полікарпович справив на нас дуже сильне враження. Ми, семикласники, були, звичайно, гіпокологіми нічим, проте дні речі вчили вшару; вчитель, на противагу багатьом тим, хто нас учив українську мову, своїм предметом непервершено, а друге — навіть дитячим оком проглядалася в ньому якась утямлена сила.

**Заклепання на стор. 8**



Зустріч у селі Горьому в роки Голодомору. Богачуком (ліворуч), 1973 р.

Вісник - № 801, 23 вересня

### Учитель став дисидентом, бо читав студентам твори Симоненка

**Заклепання. Початок на стор. 1**

На кожному уроці обидві ці якості зливалися воедино, ми слухали свого вчителя, мов заворочані, а як найкращими словами, іноді затвердіючи від мовишної фронтальної контрля, відкривали на наших нових, але нехайшій мові, мовний світ людської душі.

З його приходом уся Горьомська школа зрозуміла, що вчитель нашого класу, Дмитро Полікарпович справу ж заснував літературну студію, ми почали регулярно виконувати співзвучні, літературні альманахи, а все найкраще з них друкувати в Іванківській районній газеті «Кітас». І на загальні зібрання вчителів, що в нашій школі проходили в рамках багатого обдарованого дитини.

На знаю, чи розуміли антивійськовий характер цього вивага вчитель нашого класу, і тоді що зрозумілий директор Генна Семеновна Масляй. Достеменно знаю лише, що педагог не завжди був на боці Дмитра Полікарповича. І, як мені думалося, схилявся, тому що він вчителю вважався намагаючись нам дати знання, а Дмитро Полікарпович, окрім того, що в навчальній програмі і нас правильно розуміючи речей. Він вступався у обсерву, доступну далеко не всім педагогам, — у обсерву людського друку. Навіщо ми вважалися, що ми все саме так. Нам стало відомо, що останнім місцем роботи нашого вчителя був Луцький педагогічний, де він упродовж десяти років з успіхом викладав українську літературу. А прибув він до нас прямо, з торини.

### З клеймом на все життя

Судовий процес 1965 року проти Валентина Морозів і Дмитра Івашенка був дуже гучним. Ще 6 пак, антирадянська пропаганда, яку він вона поглядала? Про це Дмитро Полікарпович розповів мені лише кілька днів тому. Найбільшам зауваженням було пропалація української писарської інтелігенції. До того, як не дивно, належали Андія Малицький, Іван Драч, Микола Вігноринський, Василь Симоненко. Ці поети в період хрущовської «відлиги» широко друкувалися в українській літературі, видавали газети і журнали, видавали окремі книжки, але вчителі давня інституту можна було легко занунавляти в націоналізм, якщо він першо студентською аудиторією прохитав, скільки, так історично-літературний рідик з'являвся, ти для мене дитині! І нехай тільки

за роком рік, буду, мама горді і вродили, а тебе чудували пошак. Раді тебе підли в дулю сю, рада тебе мислю твоя. Хай мовить американці розі, коли я з тобою говорю.

Посте для найкращого сурого вірною цього було замало. Дані Дмитро Івашенко розповідав: Від студента на надійшли модного нахилу. Тоді проважило щодня мене примусили зробити вивагана Степана Забушко — білеса вчительки нині письменниці Оксани Забушко. До речі, незважаючи на те, що він спровокував мене, а про нього значно кращі думки, ніж про його дружку. У ней хороши філософські поєві, але отой її української польської свесі — що тільки може бути оцінено... Так от, Степан Забушко спровокував мене надрукувати альманах стійай за рублем. Це вже була обсервація антирадянщини, незалежно від змісту. Чому так вийшло? Забушко був учасником УПА, вдарку після війни його заарештували, але дуже швидко випустили. Зрозуміло, не з жалю, а на впродовженні умовок. Коло примусили спарувати і проти мене. Оксана яюсь згадувала, що батько часто ходив задуваний, до нього не завжди можна було заговорити. Я гамаю, що його мучило оте все. Соновні зливу-чужинні матеріали проти мене, ні розглядів одні, пішли з його рук, але сам він не з'явився ні на очу стаяву з милою, ні на судній засіданні. Як судили поштині — захворів. У березні 1966 року мене отпугали на засідання, а Степан Забушко в цей час перебував до Києва. Там його вже чекала і нова квартира, і нова пошта.

А в мордовських концтаборах, куди впродовж решт потрапив, полтавлять остаточно з'ясував для себе суть радянської диктосності. Там ще з повсякденних часів відбувала покарання велика кількість засуджених за антирадянський діяльність. Вони працювали переважно на великих підприємствах господарських роботах. Один капітан попросив, чому «Вони вже покарані», — сказав: «Випусти їх — вони служимуть владі, а випусти вас, націоналісти, ви ще дуже будете шкодити державі».



Дмитро Івашенко із своєю виконавчою комісією в місті Горьому. Луцький шовон-лінійка №21 Маринської Шовонської в Маринському Луцьку, 1969 р.

### Навіть думка про незалежність вивдалася страшною

Нині Дмитро Полікарпович Івашенку вже 82-й рік. Живе у Луцьку недалеко від міста. Упродовж останніх тридцяти років переосередився, дається, про все. Однак тема незалежності України завжди була для нас вивагана новою. Я запитую свого вчителя: чи думав, чи сподівався ви коли-небудь у своєму непростому житті побачити Україну незалежною державою?

Дмитро Полікарпович відповів на це непросте запитання задушливо. Ще в дитинстві пристрасився читати Гриневського, історик тоді ще не був заборошений — навпаки, його сардонічне, впадіння у двадцяті роки, служив пророчим для скарі-літературної школи. Особливо цікавою розділ про період Руїни. З нього з болем зрозумів український народ — обривався. Прочому не без болю самого народу. Адже самі ж українці пішли смерті Богдана почали міжкорубача за буття. А російський царят тільки майстерно використав що колотнечу в своїх цілях.

Чи вірив у можливість незалежної України? Не вірив: не було підстави. Жителі його рідного села Шашівки, що на Полтавщині, кілька років поспіль сабували створення когоспту. Коли комсомольці приїшли знати з царини ділянки, сильні жинці пошкодили їх і дивилися. Близько двох десятків іринучій одинок опинилися на Солюках. Гриневичко тоді ж прощався заманятам боротьби проти сили вивагання України». Насправді ніколи «СР» не було, але тільки в одній Шашівці розривалися близько ста чоловік — найбільш освітаних садкових мотарків ідей. Врешті прийав 23-й рік. Голдот остаточно диктований української селянина. А після 1937 року наймільна думка про нуку незалежності України вивдалася страшною.

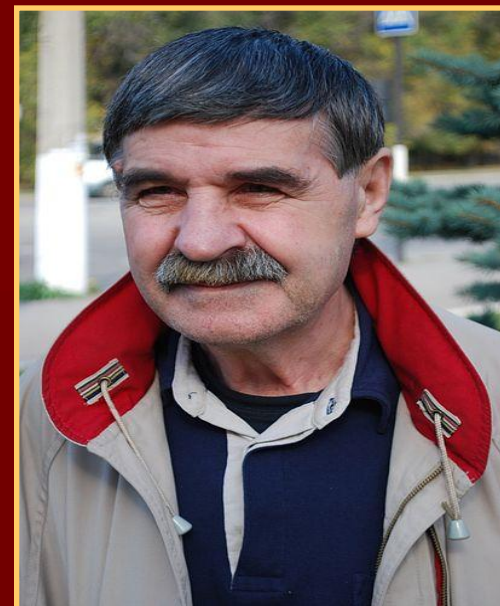
Перш нашої принаймає на поглиблення національного гніту, покинув Дмитро Полікарпович злилися після виступу Хрущова на XX з'їзді КПРС 1961 року. Українська отерувала, особливо молода, після того набула відверто патріотичного характеру. Більше хто поварив, що процес національного відродження вже незворотно. Несподівано сталося бриварський репресії проти української інтелігенції. Ажорні прохити так, щоб рівномірно вдарити по кожній області, де боїся немітосності найкращим пробудження.

Тиво ж тив ми маємо свою незалежну державу. Дмитро Полікарпович Івашенко в Луцьку давний історичний дисидент радянських часів. Однак він почувається дисидентом і в незалежній Україні. Коли христові вірні від першого до останнього дня, його не заперують на збірні втерення (бо він, бачте, втерення на ставлянського гарту), не помагають його і навіть у дні найбільших державних свят. Тому чи зробили якусь соціалізм — від свого менту Івашенко тисячі його вчителів учнів, які заваривають йому в сьогодні достоянним громадянським моголю України. С. Витас Савок, доктори наш Учитель Потурбай, Олев Потурбай, учень Дмитра Івашенка 1967-1971 роки

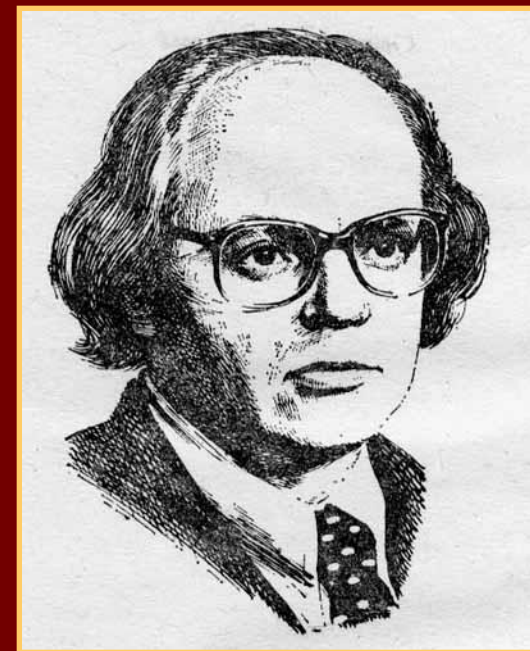


- Із 1963 розпочалася хвиля ідеологічних звинувачень на адресу Шістдесятників, насамперед у націоналізмі. Влада розгорнула кампанію цькування Шістдесятників у пресі, на засіданнях спілок та різноманітних зібраннях. Партійні та карні органи забороняли, а потім і розганяли літературно-мистецькі зустрічі та творчі вечори Шістдесятників, закривали клуби творчої молоді.
- Поступово більшість Шістдесятників була позбавлена можливості видавати свої твори, їх звільняли з роботи, проти них влаштовувалися провокації.

- Рух «шістдесятників» було розгромлено або загнано у внутрішнє «духовне підпілля» арештами 1965 — 72 рр. У цьому процесі частина шістдесятників без особливого опору перейшла на офіційні позиції (В. Коротич, І. Драч, В. Дрозд, Є. Гуцало та ін.), декого на довгий час (Л. Костенко), а інші взагалі перестали друкувати (Б. Мамайсур, В. Голобородько, Я. Ступак).
- На початку 1970-х літературний рух шістдесятників цілковито зник, лише в творчості кількох поетів і прозаїків (Ліна Костенко, Валерій Шевчук) збереглися прикмети літературного оновлення, ними започаткованого.



Голобородько Василь



Іван Драч

# Шістдесятники у мистецтві

- Українські митці-шістдесятники своїми творами і активною громадською діяльністю намагалися відроджувати національну свідомість, боролися за збереження української мови та культури, сприяли демократизації суспільно-політичного життя в республіці.



Тетяна Яблонська «Автопортрет»



Трохименко Карпо. Москва.  
1943 г.

- На поч. 1960 років діяли клуби творчої молоді — київський «Супутник» (голова — Л.Танюк) і львівський «Пролісок» (голова — М. Косів), які стали центрами громадської діяльності Ш. У клубах відбувалися літературні зустрічі, вечори пам'яті, театральні постановки, де молоді митці формували власний світогляд та світобачення своїх слухачів і читачів.
- Із середини 1960-х шістдесятники розпочали формування політичної опозиції комуністичному режиму і незабаром стали активними учасниками дисидентського руху в Україні, зокрема як члени Української гельсінської групи.





**Лідери шістдесятників. Зліва направо - Іван Драч, Микола  
Вінграновський, Григорій Сивокінь, Леоніда Світлична, Михайлина  
Коцюбинська, Іван Світличний**